

Gedragcode Integriteit OPNL

Vastgesteld in de Ledenraad van 22 oktober 2016

Leeswijzer

De onderhavige gedragscode heeft betrekking op:

- Leden Eerste Kamer der Staten Generaal;
- Bestuursleden die Onafhankelijke Politiek Nederland vertegenwoordigen;
- Zij die een platformlid vertegenwoordigen binnen de Ledenraad;
- Zij die lid zijn van Onafhankelijke Politiek Nederland;

Hierna genoemd: Platformleden van Onafhankelijke Politiek Nederland (OPNL), tenzij anders vermeld.

Inleiding

Deze inleiding maakt integraal onderdeel uit van deze OPNL gedragscode, welke is gebaseerd op de "Modelgedragcode Integriteit volksvertegenwoordigers in gemeenten, provincies en waterschappen" van de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

De onderhavige gedragscode geldt voor politieke ambtsdragers, bestuursleden en platformleden van Onafhankelijke Politiek Nederland, hierna genoemd platformleden van OPNL.

Goed bestuur is integer bestuur. Daarmee is integriteit niet alleen een verantwoordelijkheid van de individuele politieke ambtsdragers, maar een gezamenlijk belang dat de gehele organisatie en het gehele bestuur in al zijn geledingen aangaat. De gedragscode richt zich daarom zowel tot de individuele politieke ambtsdragers als tot de bestuursorganen. Ons democratische systeem en de democratische processen kunnen niet zonder integer functionerende organen en functionarissen. Integriteit van politieke ambtsdragers verwijst naar de zorgvuldigheid die politieke ambtsdragers moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereid zijn verantwoording af te leggen, aan collega- bestuurders en/of (leden van) de volksvertegenwoordiging en bovenal aan de burger. In de democratische rechtsstaat dient een ieder zich te houden aan de wetten en regels die op democratische wijze zijn vastgesteld. Dat geldt

zeker voor de politieke ambtsdragers die (mede)verantwoordelijk zijn voor de totstandkoming van die wetten en regels. Zonder dat zal het vertrouwen in de democratische rechtsstaat worden ondermijnd en het draagvlak voor de naleving van de wetten en regels verdwijnen. Vertrekpunt voor de politieke ambtsdrager is dan ook de eed of gelofte die de politieke ambtsdrager bij de ambtsaanvaarding aflegt.

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar ziet ook toe op de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.

Onafhankelijke Politiek Nederland stelt zowel voor de eigen volksvertegenwoordigers en leden als voor de dagelijks bestuurders (voorzitter en overige leden van het bestuur) een gedragscode vast. De gedragscode is richtsnoer voor het handelen van individuele politieke ambtsdragers, leden en bestuurders en heeft tot doel hen te ondersteunen bij de invulling van hun verantwoordelijkheid voor de integriteit van het openbaar bestuur.

Veel bepalingen zijn voor de volksvertegenwoordigers, de dagelijkse bestuurders en de leden gelijk. Er zijn ook verschillen. Die hebben te maken met de staatsrechtelijke posities en met de voor hen geldende wettelijke (integriteits-)regels. De Eerste Kamer der Staten Generaal is een politiek orgaan. In de volksvertegenwoordigingen worden specifieke of (partij-)politieke belangen ingebracht voor het algemeen belang van Nederland en die van de platformleden in het bijzonder. Deze politieke ambtsdragers krijgen het mandaat van hun kiezers en de gedragscode dient de vervulling van het kiezersmandaat te ondersteunen. Het handelen van het dagelijks bestuur staat ten dienste van Onafhankelijke Politiek Nederland. De ambtsdragers aan wie en de organen waaraan het dagelijks bestuur is opgedragen, zijn over hun bestuurlijke handelen en over hun functioneren verantwoording schuldig aan de volksvertegenwoordigende organen. Aan het bestuur de leden en de

bestuurders worden ook in de gedragscode bijzondere eisen gesteld om optimale openheid en controleerbaarheid mogelijk te maken.

Het rechtskarakter van de gedragscode is dat van een interne regeling, als nadere invulling en concretisering van de wettelijke regels. De gedragscode bevat in aanvulling op wettelijke regels gedragsnormen en regels over procedures die de transparantie van het handelen van onze leden evenals van de besluitvorming over en de naleving van de normen vergroten. Zij vormt een beoordelingskader en leidraad bij twijfel, vragen en discussies. Het niet naleven van de gedragscode heeft geen rechtsgevolgen. Sprake is van zelfbinding. De regels worden in gezamenlijk debat vastgesteld door de politieke ambtsdragers zelf. In dit licht moeten de regels in de code worden gezien. Dat maakt de gedragscode evenwel niet vrijblijvend. De platformleden van OPNL kunnen daarop worden aangesproken en zij dienen zich over de naleving ervan te verantwoorden. Het niet naleven van de gedragscode kan dus wel onderdeel worden van politiek debat en politieke gevolgen hebben.

Integriteit is een thema dat betekenis krijgt in het handelen. Een integriteitsbeleid dat alleen op papier bestaat is slechts een dode letter. Daarom moet het handelen van platformleden van OPNL regelmatig onderwerp van gesprek zijn, juist ook onderling, en ook daarbij geeft de gedragscode ondersteuning.

De code en de voorgestelde registraties zijn instrumenten. Integriteit is uiteindelijk niet in regels te vangen. In de woorden van de schrijver C.S. Lewis gaat het om 'doing the right thing, even when no one is watching'.

Integer handelen kan alleen in een cultuur en organisatie waar ook de andere waarden van goed bestuur worden nagestreefd. De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur benoemt een aantal kernwaarden van goed openbaar bestuur. Integriteit wordt hierin in één adem genoemd met openheid. 'Openheid en integriteit': "het bestuur is open en integer en maakt duidelijk wat het daaronder verstaat."

De wetgeving (en de gedragscode in aanvulling hierop) bevat diverse voorschriften inzake openheid met het oog op de integriteit.

Die voorschriften hebben betrekking op openbaarmaking van nevenfuncties en/of neveninkomsten, van geschenken, buitenlandse reizen, excursies en evenementen. De registraties in de codes zijn bedoeld om de transparantie te bevorderen die belangenverstrengeling en onverantwoord en/of onjuist gebruik van publieke middelen door OPNL platformleden moeten tegengaan. De leden en de politieke ambtsdrager(s) in het bijzonder zijn primair zelf verantwoordelijk voor zijn/haar integriteit en hij/zij zal zich daar in alle openheid over moeten verantwoorden.

De Nederlandse Code voor Goed Openbaar Bestuur verbindt openheid en integriteit met de kernwaarden participatie, behoorlijke contacten met burgers, doelgerichtheid en doelmatigheid, legitimiteit, lerend en zelfreinigend vermogen en verantwoording. Al deze kernwaarden klinken in verschillende mate door in de hierna volgende gedragscode.

Artikel 1 - Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Vaststelling en wijziging:

1. De OPNL Ledenraad stelt de gedragscode in meerderheid vast.
2. De OPNL Ledenraad kan in meerderheid van stemmen de gedragscode wijzigen.

Artikel 1.2 Deze gedragscode is van toepassing op:

1. Leden van de Eerste Kamer der Staten Generaal;
2. Bestuursleden die OPNL vertegenwoordigen;
3. Zij die een platformlid vertegenwoordigen binnen de Ledenraad;
4. Zij die lid zijn van OPNL.

Artikel 1.3 Openbaarheid van de gedragscode:

1. Deze gedragscode is openbaar en via de website van OPNL beschikbaar.

Artikel 2 - Voorkomen van belangenverstremgeling

Artikel 2.1 Alle platformleden die handelen namens Onafhankelijke Politiek Nederland nemen niet deel aan de stemming over:

1. een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij/zij als vertegenwoordiger is betrokken;
2. de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij/zij rekenplichtig is of tot welks bestuur men hoort;
3. Het bestuursorgaan waakt ertegen dat tot het bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang bij een besluit hebben, de besluitvorming beïnvloeden (artikel 2:4, tweede lid, Algemene wet bestuursrecht).

Incompatibiliteiten en nevenfuncties

Artikel 2.2 Verboden overeenkomsten/ handelingen:

1. Het is platformleden verboden overeenkomsten of contracten aan te gaan waarbij men zichzelf of bloedverwanten bevoordeeld.

Artikel 2.3 Openbaarmaking nevenfuncties:

1. Platformleden van OPNL maken openbaar welke nevenfuncties zij vervullen. De lijst met nevenfuncties wordt geplaatst op de website van OPNL.
2. De politieke ambtsdragers leveren het bestuur van OPNL de informatie aan over de (neven) functies die openbaar gemaakt moeten worden bij aanvang van het politieke ambt.
3. Als gaande het lidmaatschap nieuwe (neven) functies aanvaard worden of de omstandigheden met betrekking tot bestaande (neven)functies wijzigen, wordt de informatie die hierop betrekking heeft binnen één week aangeleverd bij het bestuur van OPNL. De informatie betreft in ieder geval:
  - a de omschrijving van de (neven)functie;
  - b de organisatie voor wie de (neven)functie wordt verricht;
  - c of het al dan niet een (neven)functie betreft uit hoofde van het politieke ambt;
  - d of de (neven)functie bezoldigd of onbezoldigd is.
4. De politieke ambtsdrager is verantwoordelijk voor de tijdige aanlevering van de informatie en voor de actualiteit daarvan.

Artikel 3 - Geheimhouding

Artikel 3.1

Een ieder die, op welke wijze dan ook, betrokken is bij Onafhankelijke Politiek Nederland en daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij/zij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem/haar tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit. De voorzitter, op voorspraak van de vergadering, kan op grond van een belang, geheimhouding opleggen. Het schenden van de geheimhoudingsplicht is een misdrijf (artikel 272 Wetboek van Strafrecht).

Artikel 3.2

Een ieder die, op welke wijze dan ook, betrokken is bij Onafhankelijke Politiek Nederland, zorgt ervoor dat vertrouwelijke en geheime informatie waarover men beschikt veilig wordt bewaard.

Artikel 4 - Omgang met geschenken en uitnodigingen

Artikel 4.1

1. Platformleden van OPNL accepteren geen geschenken, faciliteiten en diensten als zijn onafhankelijke positie hierdoor kan worden beïnvloed.

2. Onverminderd het eerste lid kunnen volksvertegenwoordigers, bestuursleden en leden incidentele geschenken die een geschatte waarde van ten hoogste € 50 vertegenwoordigen behouden.
3. Geschenken worden niet op het huisadres ontvangen.

Toelichting Artikel 4.1

In de gedragscode is uitgangspunt dat geschenken, faciliteiten en diensten niet worden geaccepteerd als hiermee de onafhankelijke positie kan worden beïnvloed. Dat is in ieder geval aan de orde in onderhandelingsituaties.

Is daarvan geen sprake dan kunnen om praktische redenen incidentele kleine geschenken (met een geschatte waarde van € 50 of minder) door het lid worden aanvaard, echter nooit op het huisadres. Duurdere geschenken worden niet aanvaard, deze worden teruggestuurd.

Artikel 5 - Gebruik van voorzieningen van OPNL

Artikel 5.1

Het bestuursorgaan richt de financiële en administratieve organisatie zodanig in dat er een getrouw beeld mogelijk is van de juistheid en rechtmatigheid van de uitgaven en hanteren heldere procedures over de wijze waarop functionele uitgaven rechtstreeks in rekening worden gebracht of kunnen worden gedeclareerd bij OPNL.

Artikel 5.2

Hij of zij die kosten declareert verantwoordt zich over zijn gebruik van de voorzieningen volgens de in het kader van het eerste lid vastgelegde regels en procedures.

Artikel 5.3

Men declareert geen kosten die reeds op andere wijze worden vergoed.

Artikel 5.4

Gebruik van voorzieningen en eigendommen van OPNL ten eigen bate of ten bate van derden is niet toegestaan, tenzij hier andere afspraken over gemaakt zijn.

Artikel 6 - Uitvoering gedragscode

Artikel 6.1

Het bestuur van OPNL bevordert de eenduidige interpretatie van deze gedragscode. Ingeval van leemtes en onduidelijkheden in de gedragscode voorzien zij daarin.

Artikel 6.2

Op voorstel van het bestuur maakt de ledenraad in ieder geval afspraken over:

- a de periodieke bespreking van het onderwerp integriteit in het algemeen en van de gedragscode in het bijzonder;
- b de aanwijzing van contactpersonen of aanspreekpunten integriteit;
- c de processtappen die worden gevolgd ingeval van een vermoeden van een integriteitsschending door een politieke ambtsdrager, bestuurslid of lid;

Artikel 6.3

De afspraken, bedoeld in het eerste lid, maken deel uit van deze gedragscode.